

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота
Магістра

з теми: **ТЕКСТОТВІРНА ФУНКЦІЯ УСНОРОЗМОВНОГО
СИНТАКСИСУ В СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ**

Виконала: студентка 2 курсу групи Ukr1–M18
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Малик Галина Вікторівна

Керівник: Козак Р.В., кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри української мови

Рецензент: Насмінчук І.А., кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
журналістики

Кам'янець-Подільський – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РОЗМОВНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РІЗНОВИД СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	9
1.1. Поняття «розмовне мовлення»	9
1.2. Вивчення українського розмовного мовлення у вітчизняному мовознавстві	14
1.3. Характерні особливості розмовно-побутового мовлення	28
1.4. Розмовне мовлення у художньому тексті	33
РОЗДІЛ 2. СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ	38
2.1. Ознака двоскладності/ односкладності речень та їх синтаксична організація у розмовному мовленні	38
2.2. Особливості фразеологізмів-речень і фразеологізмів у структурі речення	44
2.3. Особливості неповних речень у діалогічному та монологічному мовленні	53
РОЗДІЛ 3. ТЕКСТОТВІРНИЙ АСПЕКТ СИНТАКСИСУ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ	72
3.1. Синтаксичні характеристики авторської оповіді	72
3.2. Особливості синтаксичної структури діалогу	85
3.3. Синтаксис невласне-прямого мовлення	98
ВИСНОВКИ	102

ВСТУП

У своєму різностильовому усному та писемному вияві українська літературна мова обслуговує різні суспільні потреби української нації.

Функціональний стиль мовлення – це певний соціально усвідомлений різновид мовлення, який відповідає тим чи тим сферам людської діяльності і має своєрідне стилістичне забарвлення, що створюється особливостями функціонування в цій галузі мовних засобів та специфічної мовленнєвої організації. Як визначив Т.Г. Винокур, “функціональний стиль мови – це його особливий різновид, який має обмежене і визначене соціальними завданнями уживання, має специфічні мовні засоби (слова, фразеологія, граматичні форми, синтаксичні конструкції, а в деяких випадках і особливості вимови) і включає до свого складу низку міжстильових засобів, у тому числі і засоби стилістично нейтральні” [8, с. 5].

В українській лінгвостилістиці останнім часом спостерігається зростання наукового інтересу до проблеми функцій розмовного мовлення, зумовленого загальним спрямуванням лінгвістичних досліджень в антропоцентризм. Це передбачає дослідження зв'язку мови, культури та історії при відтворенні образу людини на основі мовних даних (С. Бибик, В. Ващенко, С. Єрмоленко, В. Русанівський, Н. Сологуб та ін.).

Загальнонаціональна літературна мова характеризується широтою розвитку, появою значної кількості нових лексичних одиниць, виникненням нових фразеологізмів і фразеологічних сполук, нових семантичних і стилістичних можливостей раніше вживаних слів, усталенням морфологічних і синтаксичних форм, дальшим розширенням суспільних функцій мови, її стилістичних ресурсів, сфери застосування.

Історія літературної мови – це різні за тривалістю й активністю періоди взаємодії опрацьованої, унормованої мови розвиненого письменства з глибокою народно-розмовною основою.

Розмовне мовлення є найдавнішим стилем будь-якої національної мови,

оскільки виконує функцію спілкування. Розмовний стиль вживається в умовах невимушеного спілкування і, звичайно, протиставляється книжному мовленню. Книжне мовлення пов'язане з писемною формою навіть тоді, коли здійснюється як усне (лекція, доповідь, виступ), бо орієнтується на традиції писемного мовлення. Розмовний стиль, як правило, усний за формою. Типова сфера його вживання – повсякденні побутові стосунки, проте неофіційне, непідготовлене спілкування у професійному середовищі також здійснюється засобами розмовного стилю. Широко представлене розмовне мовлення і в публіцистиці та красному письменстві.

Розмовне мовлення відзначається величезним багатством інтонацій, що відтворює природну безпосередність мовців. На лексико-фразеологічному рівні розмовного мовлення виділяється велика кількість експресивних та емоційно-оцінних слів і зворотів. Використовуються просторічні елементи – несвідомо (при недостатньому опануванні норм літературної мови) або свідомо (як певний стилістичний засіб).

Оскільки спілкування здійснюється в усній формі і відбувається між людьми, пов'язаними спільністю життєвого досвіду, це дає можливість висловлюватися лаконічно, небагатослівно. З синтаксичного погляду розмовне мовлення характеризується широким використанням неповних та еліптичних речень, наявністю стереотипних конструкцій, які не створюються кожного разу, а відтворюються. Синтаксична побудова розмовного стилю залежить від числа мовців – монолог, діалог, полілог. Найтиповішою формою є діалогічне мовлення.

Розрізняють літературне розмовне мовлення і розмовно-побутове мовлення. Спільні позамовні їх ознаки: неофіційність і невимушеність спілкування, безпосередність участі у розмові, непідготовленість і спонтанність її, а тому певний автоматизм, переважання діалогів, велика роль жестів, міміки, а також ситуації і характеру стосунків між учасниками розмови, їх емоційно-оцінні реакції.

Розмовний стиль відіграє надзвичайно велику роль у формуванні

мовленнєвих навичок. Мовлення людини, особливо побутове, часто зазнає шкідливих впливів жаргонного, діалектного мовлення або іншої мови. Тому від опанування особливостями розмовного стилю та розуміння його функцій у мові багато в чому залежить культура усного мовлення.

Для сучасного стану розвитку української лінгвістики характерне поглиблення системного і синхронного вивчення лексико-граматичної й фонетичної структури української літературної мови в її різностильовому функціонуванні. Створено ґрунтовні праці про мову української художньої літератури (І.К.Білодід), мову української преси (М.Л.Жовтобрюх), стиль наукового тексту (А.П.Коваль), різновиди монологічного усного українського літературного мовлення (Д.Х.Баранник), синтаксис розмовного мовлення (П.С.Дудик) та ін. У той же час безсумнівним є суттєве відставання досліджень розмовного різновиду сучасної української літературної мови, або розмовно-побутового мовлення, яке становить масову суспільно-мовну практику, такий засіб комунікації, який охоплює основні сфери життя людини. В межах розмовної мови протікає повсякденна, значить, і основна, частина спілкування індивідів.

З огляду на це проблема розуміння людини і її сутності здобуває в останні роки все більшу актуальність. ХХ сторіччя внесло нові підходи до осмислення дійсності, сутності людини, її світорозуміння, а також людських цінностей. Людину можна вивчати як частину природи, що і роблять природничі науки, а також як члена певного суспільства з його культурою і мовою, що є предметом вивчення філософії, соціології, антропології, культурології. Але людина є і об'єктом вивчення лінгвістики, бо мова – це соціальне явище й основний засіб спілкування людей, вираження їхніх думок, почуттів і емоцій. Так, об'єктом гуманітарних досліджень стає людина і її внутрішній світ.

У цьому зв'язку усне літературне мовлення у сучасній українській літературній мові сьогодні потребує ґрунтовного всебічного аналізу із погляду його участі у творенні текстів, особливо художніх. Ідіостиль – це

сукупність особливостей використання мовних засобів у творчості певного письменника; це стилістичні, формальні та інші властивості цих елементів. Вивчення ідіостилю дає змогу простежити риси уживання певних одиниць, зокрема й досліджуваних вербалізаторів величин буття із часовою та просторовою семантикою, у конкретного автора або у конкретному творі. Таким автором для нас є Галина Тимофіївна Тарасюк, чия творчість в українській феміністичній прозі на рубежі кінця ХХ – першого десятиліття ХХІ століття посідає помітне місце. Письменниця з високою майстерністю, ощадно й точно, а головне – психологічно переконливо і без фальшу відтворює внутрішній світ своїх сучасників, які не бажають бути заручниками обставин. З огляду на це ми і обрали *тему* дипломного дослідження **“Текстотвірна функція уснорозмовного синтаксису в сучасній українській літературі”**, вважаючи її актуальною, маловивченою, такою, що потребує дослідження.

Об’єктом вивчення у дипломному дослідженні є текстотвірні особливості синтаксису розмовного мовлення сучасної української літературної мови.

Предметом дослідження є семантичні та формальні властивості розмовних синтаксичних одиниць у мовотворчості сучасних українських письменників (Ю. Андруховича,)

Джерельна база: романи, оповідання, новели Г. Тарасюк у прозових збірках: “Любов і гріх Марії Магдалини” (1995), “Дама останнього лицаря” (2004), “Янгол з України” (2006), “Жіночі романи” (2006), “Цінь Хуань Гонь” (2008), “Сестра моєї самотності” (2009), романи Юрія Андруховича: романи «Рекреації» (1992), «Московіада» (1993), «Перверзія» (1996). «Коханці Юстиції» (2018), яких дібрано 500 прикладів синтаксичних одиниць розмовного мовлення.

Мета дослідження – проаналізувати особливості синтаксичних характеристик розмовного стилю художньої літератури на матеріалі ідіостилю Галини Тарасюк.

Визначена мета передбачає розв'язання таких *завдань*:

1. Опрацювати та проаналізувати наукову літературу щодо питань синтаксису розмовного мовлення сучасної української літературної мови.
2. Шляхом суцільної вибірки закарткувати приклади розмовного мовлення за визначеною нижче джерельною базою.
3. Провести аналіз закарткованого матеріалу.
4. Описати стилістичні та функціональні особливості синтаксису розмовного мовлення у мовленнєвій структурі художньої прози.
5. Оскільки прозовий художній твір не є гомогенним утворенням, а поліфонічною структурою, яка включає три основних типи оповіді, орієнтовані на різні системи еталонів: авторську розповідь, діалогічну і не власне-прямую мову, то необхідно визначити співвідношення цих типів у тексті.
6. Встановити закономірності відбору та використання різних за структурою речень в художній прозі та в трьох типах викладу, які подані в ній.
7. Виявити розбіжності в організації синтаксичної структури авторської оповіді, діалогу та невластне-прямого мовлення художньої прози.

Методи дослідження. Для розв'язання визначених у дипломній роботі завдань використовувався метод дворівневого аналізу індивідуального авторського стилю, який дозволяє використовувати якісний та кількісний підходи до художнього твору. Як відомо, якісна (комплекс синтаксичних структур і характер їх функціонування) та кількісна (картина їх частотного вживання) характеристики речення перебувають у тісному взаємозв'язку, складаючі єдність, бо вони визначаються відомою метою спілкування, залежністю від конкретних екстралінгвістичних факторів. Про необхідність єдиного кількісного та якісного підходу до дослідження синтаксичних одиниць підкреслювала М.Н. Кожина: "Основний методологічний принцип, якого слід дотримуватися при використанні статистики в стилістиці, це облік

єдності якісної і кількісної сторони мови <...>. Тільки при єдності якісного і кількісного підходів, можна зробити правильні висновки щодо аналізованого матеріалу” [16, с. 33].

Статистичний метод часто використовується при дослідженні синтаксичної організації різних текстів, бо “статистика, спираючись на результати вже здійсненого лінгвістами якісного аналізу мовних елементів, показує закономірності їх функціонування та розвитку і дає основу для якісних оцінок вже на новому рівні дослідження” [10, с. 17]. На першому етапі аналізу були визначені статистичні параметри аналізованих типів речень. Синтаксис ідіостилю Галини Тарасюк найбільш чітко визначає частотність уживання:

- а) односкладних та двоскладних;
- б) повних та неповних.

Визначення на першому етапі дослідження середніх значень частотності уживання різних синтаксичних структур речень дозволяє виявити індивідуально-авторські константи першого ряду з погляду структури речення.

На другому етапі дворівневого аналізу в результаті широкого використання якісного методу були проаналізовані стилістичні функції виділених одиниць синтаксичного рівня.

Окрім указаних вище, на етапах вичленування одиниць із тексту та їхньої класифікації використано поняттєво-лінгвальний аналіз, а також компонентну методику. Для характеристики властивостей розмовних синтаксичних одиниць як засобу текстотворення у мовотворчості Галини Тарасюк залучено описовий метод. Основними методами дослідження у дипломній роботі є: метод контекстуального аналізу, описовий метод, статистичний метод.

Практичне значення роботи. Результати роботи можуть слугувати для удосконалення курсів лекцій із синтаксису, лінгвістики тексту, семантики, стилістики, а також для розробки спецкурсу “Мовна особистість

автора”.

Апробацію результатів дипломної роботи здійснено у формі доповіді на науковій конференції студентів та магістрантів Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (квітень 2019 року, секція українського мовознавства), доповідь на тему “Текстотвірні ознаки еліптичних речень як синтаксичного засобу уснорозмовності в ідіостилі Галини Тарасюк” .

Роботу апробовано у виступі на звітній студентській науковій конференції (березень 2019 року) з теми “Текстотвірні ознаки еліптичних речень як синтаксичного засобу уснорозмовності в ідіостилі Галини Тарасюк”, за результатами якого опубліковано статтю у збірнику: Збірник наукових праць студентів та магістрантів Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки / [редкол.: Б.О. Коваленко (відп. ред.) та ін.]. Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. Вип. 12. С. 35-38.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел. Загальний обсяг роботи – 95 сторінок.

ВИСНОВКИ

Аналіз науково-теоретичної літератури з теми дипломної роботи дає підстави стверджувати, що розмовне мовлення є однією з умов реалізації прагматичних функцій української літературної мови і, передусім, її розмовного стилю, в умовах безпосереднього спілкування.

Аналіз фактичного матеріалу досліджуваних романів Докії Гуменної “Діти Чумацького шляху” та “Хрещатий Яр” переконує, що безпосереднє спілкування забезпечує паралельне дослідження декількох шляхів передачі інформації, що, у свою чергу дозволяє зменшити надлишковість у мові і, зрозуміло, створює відмінності розмовної мови навіть від письмової реалізації розмовного стилю; можливість уточнення інформації шляхом перепитування, що також дозволяє зменшити надлишок мовної передачі інформації, усуває необхідність дбати про форму передачі інформації шляхом перепитування (за винятком, зрідка, випадків передачі неприємної інформації, а інколи й такої, яка ображає), і створює відмінності розмовного мовлення від інших типів мовлення.

Безпосередність спілкування сприяє максимальній спонтанності мовлення. Таким чином, можемо стверджувати, що, якщо неофіційність і персональність спілкування – конституційовані риси розмовного стилю, то для розмовного мовлення характерний ще й третій фактор – безпосередність спілкування, що підсилює прагматичну роль висловлюваного.

Безпосередність спілкування, що передбачає і персональність, є суттєвим параметром, що виявляється достатнім для появи більшості характерних рис прагматичної функції розмовного мовлення навіть за відсутності неофіційності.

Для розмовного мовлення є характерною неповнота, широке використання просторічної лексики, можливість вживати слово будь-якого стилю, при фактичному переважанні загальноживаної лексики. Із

прагматичного погляду розмовне мовлення характеризується особливістю вираження актуального членування речення інтонаційними засобами, а не порядком слів.

В умовах безпосереднього спілкування неможливо дотримуватись норм кодифікованої літературної мови. Норми розмовного мовлення, що відображають його характерні риси, зумовлені безпосереднім спілкуванням і відступом від норм кодифікованої літературної мови. Дотримуватись норм літературної мови не тільки важко, а й неможливо як для мовця, так і для слухача (важко сприймати на слух поширені речення), що також підкреслює прагматичне призначення розмовного мовлення.

Розмовний стиль сучасної української літературної мови комунікативно та прагматично обслуговує побутові сфери життя носіїв української мови, використовуючи для цього усну та писемну, діалогічну та монологічну форми вияву, а також комплекс своєрідних мовних особливостей у граматичній будові, лексиці, навіть, за якими і протиставляється іншим мовно-функціональним стильовим різновидам.

З-поміж численних своєрідних явищ, притаманних синтаксису розмовного мовлення, на безперечну увагу заслуговують ті, що виявляються на рівні загальної категорії речення – повного й неповного, а також на рівні його функціональних заміників.

У межах двоскладного й односкладного речення, різнотипних займенникових конструкцій у сфері розмовної фразеології виділяється багатогранність форм мовного висловлення, підкреслена невимушеність і ситуативність їх функціонування, велика насиченість службовими елементами.

Досить виразно специфіка розмовного синтаксису виявляється у структурах неповного речення, у приєднувальних конструкціях та в еквівалентах речення. Стилiстичні особливості цих побудов виявляються не тільки в їх лексичному складі і загальній організації зв'язного висловлювання, а й у властивій цим структурам внутрішній сутності. Так,

неповні речення характеризуються перерваністю синтаксичних зв'язків між членами речення, яка зумовлюється пропуском членів речення. Цією перерваністю також пояснюються пов'язані із реченням міміко-жестові засоби. Вони й надають мовленню, для якого характерна еліптичність у побудові, значного лаконізму, а разом з цим, у багатьох випадках, також і динамізму, енергійності, конче потрібних для яскравого, рельєфного змалювання явищ і подій як за умов усного обміну думками (найбільш часті випадки), так і писемного, зокрема літературно-художнього. В цьому останньому випадку характер уживання неповних речень, як переконує мова романів Докії Гуменної “Діти Чумацького Шляху” та “Хрещатий Яр”, зумовлюється жанром, естетикою автора, особливостями його творчої манери, уподобаннями та художніми смаками.

Неповні речення ми розглядали як конструкції, в яких відсутні будь-які структурні елементи, але в деяких випадках пропуск у реченнях одного чи декількох членів є синтаксичною нормою і не порушує інформативної повноти, що дає право інтерпретувати відповідну комунікативну одиницю як інформативно самодостатню синтаксичну конструкцію, що забезпечує прагматичну функцію мови.

Фактичний матеріал дипломного дослідження переконує, що розмовне мовлення – багатюще джерело вивчення загальнонародної мови та фактор забезпечення її прагматичної функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Античные теории языка и стиля. – М.-Л.: Соцэкгиз, 1936. – 341 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / Б. Д. Антонечко-Давидович. – К.: Либідь, 1991. – 252 с.
3. Александрова С. П. Фразеологізми в загальнонародній мові та в художньому тексті / С. П. Александрова // Мовознавство. – 1996. – №3. – С.70-74.
4. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии / О. С. Ахманова. – М., 1957. – 420 с.
5. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: Сов. энциклопедия, 1966. – 607 с.
6. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 323 с.
7. Бадзо Ю. Дійсність і позиція письменника / Ю. Бадзо // Дніпро. –

1963. - №9. – С.136-144.
8. Баранник Д. Х. Усний монолог / Д. Х. Баранник. – Дніпропетровськ, 1969. – 470 с.
  9. Білодід І. К. Виховання культури усного побутового мовлення / І. К. Білодід // Мовознавство. – 1968. – №5. – С.3-10.
  10. Білодід І. К. Питання розвитку мови української художньої прози / І. К. Білодід. – К., 1969. – 323 с.
  11. Білодід І. К. Почерк майстрів / І. К. Білодід // Вітчизна. – 1964. - №7. – С.103-113.
  12. Білодід І. К. Проблеми сучасного життя мови / І. К. Білодід // Усне побутове літературне мовлення. – К., 1970. – С.5-14.
  13. Білодід І. К. Роль усної літературної мови в мовній практиці соціалістичного суспільства / І. К. Білодід // Закономірності розвитку українського літературного мовлення. – К., 1965. – С.5-54.
  14. Білодід І. К. Стилiстичне збагачення українського усного літературного мовлення / І. К. Білодід // Українське усне літературне мовлення. – К., 1970. – 432 с.
  15. Боднар В. У вирi буднів / В. Боднар // Прапор. – 1961. – №3. – С.8-12.
  16. Бурячок А. А. Емоційно знижена лексика і фразеологія в побутовому мовленні / А. А. Бурячок // Усне побутове літературне мовлення. – К., 1970. – С.58-63.
  17. Буслaев Ф. И. Историческая грамматика русского языка / Ф. И. Буслaев. – М.: Учпедгиз, 1959. – 320 с.
  18. Виноградов В. В. Проблемы культуры речи и некоторые вопросы языкознания / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – 1969. – №4. – С. 2-7
  19. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1963. – 315 с.
  20. Винокур Т. Г. К характеристике понятия «разговорная речь» /

- Т. Г. Винокур // Русский язык в национальной школе. – 1965. – №2. – С. 20-24.
21. Волинський К. Виховання правдою і красою / К. Волинський // Рад. літературознавство. – 1962. – №2. – С.6-9.
  22. Ганич Д. Г., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів/ Д. Г. Ганич, І. С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 540 с.
  23. Гвоздев А. Н. Очерки по стилистике русского языка / А. Н. Гвоздев. – М. : Наука, 1955. – 255 с.
  24. Горошко С. та ін. Література – невичерпна криниця / С. Горошко, В. Червінський, С. Червінський. // Освіта. – 1998. – №39 – 40. – С.7-9.
  25. Грамматика русского языка –. Т.П. – Синтаксис. – Ч.П. – М. : Наука, 1954. – 315 с.
  26. Грищенко А. П. Напрями досліджень з усного мовлення у сучасному мовознавстві/ А. П. Грищенко // Мовознавство. – 1968. – №5. – С.11-116.
  27. а) Гуменна Д. Діти Чумацького Шляху: Роман: У 4-х кн. Передмова А.Погрібного / Докія Гуменна. – К.: Український центр духовної культури, 1998. – 576 с.;
б) Гуменна Д. Хрещатий яр (Київ 1941-1943): Роман-хроніка / Передмова О. Веремійчик; Упорядник О. Кучерук / Докія Гуменна. – К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2001. – 408 с.
  28. Дорошенко С. І. Граматична стилістика української мови / С. І. Дорошенко. – К. : Наук. думка, 1985. – 490 с.
  29. Дудик П. С. Діалогічність і монологічність розмовного мовлення / П. С. Дудик // Мовознавство. – 1972. – №2. – С.20-28.
  30. Дудик П. С. Особливості розмовної мови / П. С. Дудик // УМЛШ. – 1967. – С.21-24.
  31. Дудик П. С. Розмовний стиль сучасної української літературної мови / П. С. Дудик // Мовознавство. – 1971. – №5. – С.3-12.
  32. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного

- літературного мовлення / П. С. Дудик. – К.: Наукова думка, 1973. – 288 с.
33. Ефименко О. В. Развитие диалогической речи учащихся 5-7 классов на уроках русского языка: Дисс... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Ефименко. – К., 1996. – 196 с.
34. Євстигнєєва Г. А. Перші кроки українського мовлення : Навчальний посібник / Г. А. Євстигнєєва / за заг. ред. Г.В. Онкович. – К.: ІСДО, 1994. – 68 с.
35. Єрмоленко С. Я. та ін. Українська мова Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор // за ред. С.Я.Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – С.149-151.
36. Єрмоленко С. Я. та ін. Народнорозмовна традиція в літературно-художньому мовленні / С. Я. Єрмоленко, Г. М. Гримич // Питання мовної культури. – Випуск 2. – К., 1968 . – С.14-32.
37. Єрмоленко С. та ін. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Єрмоленко С., Л. Мацько // Дивослово. – 1994. – №7. – С.28-33.
38. Жовтобрюх М.А. та ін. Курс сучасної української літературної мови / М. А. Жовтобрюх, Б. М. Кулик. – К. : Вища школа, 1965. – Ч. I. – С. 73-82.
39. Жовтобрюх М. А. Про один аспект культури української мови / М. А. Жовтобрюх // Мовознавство. – 1967. – №3. – С.56-57.
40. Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1965. – 228 с.
41. Зеленая Р. Кое-что о разговорной речи... / Р. Зеленая // Новый мир. – 1958. – №1. – С.277-278.
42. Зимовец Г. В. Міжмовна інтерпретація і умовах контактного білінгвізму (на матеріалі мови української діаспори) : Дис... канд. філ. Наук / Г. В. Зимовец. – К., 1997. – 175 с.
43. Івченко М. П. Культура української мови / М. П. Івченко. – К. : Вища школа, 1963. – 44 с.

44. Історія української літератури ХХ століття. Кн. 2 / за ред. чл.-кор. НАН України В. Г. Дончика. – К. : Либідь. – 1998. – С. 235-237.
45. Ключкова Е. А. О распределении классов живой разговорной речи / Е. А. Ключкова // Вопросы стилистики. – Саратов, 1969. – Вып. 3. – С. 71-74.
46. Коваль А. П. Культура мови і мовлення / А. П. Коваль // Мовознавство. – 1968. – №1. – С.43-44.
47. Коваль А.П. Культура української мови. – К.: Наукова думка, 1966. – С.11-22.
48. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К., 1967. – С.109-112.
49. Костомаров В. Разговорная речь: определение и роль в преподавании / В. Костомаров // Русский язык в национальной школе. – 1965. – №1. – С. 10-19.
50. Коробчинська Л. А. Лексика розмовної мови / Л. А. Коробчинська // Питання мовної культури. – Випуск 2. – К. : Вища школа, 1968. – С. 4-12.
51. Кротевич Є. В. та ін. Словник лінгвістичних термінів / Є. В. Кротевич, Н. С. Родзевич. – К. : Наук. думка, 1957. – 258 с.
52. Культура українського мовлення : Довідник / за ред. В. М. Русанівського. – К. : Либідь, 1990. – 320 с.
53. Курс сучасної української літературної мови / за ред. Л. А. Булаховського. – К. : Рад шк., 1951. – Т. I. – С. 83-92.
54. Ладыженская Т. А. Система работы по развитию живой устной речи / Т. А. Ладыженская. – М. : Педагогика. – 1975. – 255 с.
55. Лаптева О. А. Русский разговорный синтаксис О. А. Лаптева. – М. : Наука, 1976. – 397 с.
56. Линник Т. Г. Проблемы языкового взаимодействия / Т. Г. Линник // Языковые ситуации и взаимодействие языков / отв. ред. Ю.А.Жлуктенко. – К. : Наук. думка, 1989. – 345 с.

57. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К. : ВЦ “Академія”, 1997. – С. 232-233.
58. Маруневич Б. М. Методика навчання лексико-граматичного аспекту німецької мови як спеціальності в умовах штучного білінгвізму : Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Б. М. Маруневич. – К., 1995. – 198 с.
59. Матеріали республіканської наукової конференції з проблем синтаксису українського сучасного усного літературного мовлення. – Вінниця, 1974. – С.27-30.
60. Методичні вказівки та лексика на соціально-побутову тематику для студентів-іноземців / укл. Н. П. Мацієвська, В. І. Титаренко, С. К. Філь. – Черкаси, 1997. – 36 с.
61. Мечковская Н. Б. Социальная лингвистика / Н. Б. Мечковская. – М.: АО Аспект Пресс, 1994. – 207 с.
62. Микитик М. Л. Відбиття народного мовлення у фольклорній збірці “Вірші”: Приповідки [або те (ж) прислів'я] посполитые...” Климентія Зіновієва / М. Л. Микитик // Мова та стиль українського фольклору: Зб. наук. праць / ред. кол.: Ю.О.Карпенко (відп. ред.) та ін. – К., 1996. – С.182-188.
63. Медведєв Ф. П. та ін. Нова фразеологія сучасного усного мовлення // Закономірності розвитку усного літературного мовлення / Ф. П. Медведєв, Г. І. Повх. – К. : Рад. школа, 1965. – С.152-156.
64. Мушинка М. П'ять разів «похоронена», а все жива / М. Мушинка // Сучасність. – 1995. – №4. – С. 143-145.
65. Назаров А. Н. Структурно-грамматические типы неполных предложений / А. Н. Назаров // Научные записки Пензенского пединститута. – Вып. 3. – Пенза, 1956. – С.205-207.
66. Никольский А. А. Очерки по синтаксису русской разговорной речи / А. А. Никольский. – Душанбе, 1964. – 168 с.
67. Одарченко П. Нормативна лексика сучасної української літературної мови / Петро Одарченко // Нові дні. – 1979. – №4. – С. 3-32.

68. Ожегов С. И. О структуре фразеологии / С. И. Ожегов. – Лексикографический сборник. – Вып. II. – М. : Высшая школа, 1957. – С. 5-10.
69. Палихата Е. Лінгвістичні особливості діалогічного мовлення / Е. Палихата // Дивослово. – 1995. – №3. С. 29-33.
70. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – Изд. в. – М. : Просвещение, 1938. – С. 361-364.
71. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К.: Наукова думка, 1976. – 58 с.
72. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 1992. – 240 с.
73. Попова И. А. Неполные предложения в современном русском языке / И. А. Попова // Труды института языкознания АН СССР. – Т. II. – М. : Просвещение, 1953. – С.55-57.
74. Радевич-Винницький Я. К. Україна: від нації до мови / Я. К. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1997. – 360 с.
75. Разновидности городской устной речи // Сб. научн. тр. – М. : Наука, 1988. – С. 7-36.
76. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии : В 2 т. / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. – Т. I. – 480 с.
77. Русанівський В. М. Прогностичні функції соціолінгвістики / В. М. Русанівський // Мовознавство. – 1989. – №1. – С. 8-10.
78. Русская разговорная речь: Фонетика. Морфология. Лексика. Жест. / под ред. Е. А. Земской, М. В. Китайгородской. – М. : Наука, 1983. – 250 с.
79. Русская разговорная речь / отв. ред. Е. А. Земская. – М. : Наука, 1973. – 163 с.
80. Семчинський С. В. Семантична інтерференція мов / С. В. Семчинський. – К. : Вища школа, 1974. – 256 с.
81. Сиротинина О. В. Современная разговорная речь и ее особенности

- / О. В. Сиротинина. – М. : Наука, 1974. – 270 с.
82. Скляревская Г. Н. Просторечие в художественном тексте / Г. Н. Скляревская // Русская речь. – 1973. – №4. – С. 70-73.
83. Словарь лингвистических терминов / под ред. О. Ахмановой. – М. : Наука, 1960. – 270 с.
84. Словник української мови : В 11 т. – К. : Наук. думка, 1974. – Т.5. – С. 442-446.
85. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – С.85-90.
86. Сучасна українська мова : Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю.Шевченко та ін.; за ред. О. Д. Пономаріва. – К. : Либідь, 1997. – С. 75-78.
87. Труб В. М. Суржик як форма просторіччя в ситуації українсько-російської двомовності / В. М. Труб // Українська мова: з минулого в майбутнє. – К.: Вид-во АН України. – 1999. – С. 178-179.
88. Українська мова. Енциклопедія. / Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К.: Українська енциклопедія. – 2000. – 752 с.
89. Українська радянська енциклопедія. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 6. – 519 с.
90. Українське усне літературне мовлення. – К. : Наукова думка, 1967. – 140 с.
91. Усне побутове літературне мовлення. – К. : Наукова думка, 1970. – 210 с.
92. Черес В. Ф. Відхилення від літературного нормативного коду як соціолінгвістичний і власне лінгвістичний об'єкти / В. Ф. Черес // Українське мовознавство. – К. : Вид-во КДУ, 1993. – Вип. 20. – С. 11-20.
93. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилїстики сучасної української мови / І. Г. Чередниченко. – К. : Наукова думка, 1962. – С. 17-28.

94. Шанский Н. М. Основные свойства и приемы стилистического использования фразеологических оборотов / Н. М. Шанский // РЯШ. – 1957. – №3. – С.17-25.
95. Шапиро Б. А. Очерки по синтаксису русских народных говоров / Б. А. Шапиро. – М. : Изд-во АН СССР, 1953. – 345 с.
96. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка / А. А. Шахматов. – М. : Наука, 1941. – С. 4-6.
97. Шведова Н. Ю. Очерки по синтаксису русской разговорной речи / Н. Ю. Шведова. – М. : Изд-во АН СССР, 1960. – 290 с.
98. Шмелев Д. Об анализе языка художественного произведения / Д. Шмелев // Вопросы литературы. – 1958. – №7. – С.109-128.
99. Щерба Л. В. Спорные вопросы русской грамматики / Л. В. Щерба // РЯШ. – 1939. – №1. – С.10-22.
100. Ющук И. Ф. Я выучу украинский язык: Правописание. Синтаксис. Стилистика / И. Ф. Ющук. – К. : Освіта, 1992. – 334 с.

1. Баранник Д.Х. Народнорозмовний складник лексичної та фразеологічної систем національної мови: (на захист розмовного стилю) // Мовознавство. — 2008. — №4–5. — С.18–31.
2. Бояджиев Т. Разговорният език и книжовната нормативност // Български език. — 2009. — Год. LVI. — С.157 — 161.
3. Грищенко А.П. Напрями досліджень з усного мовлення у сучасному мовознавстві // Мовознавство. — 1968. — №5. — С. 11 — 16.
4. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. Просте речення. — К.: Наук. думка, 1973. — 288 с.
5. Дудик П.С. Стилїстика української мови: Навчальний посібник. — К.: Видавничий центр “Академія”, 2005. — 368 с.
6. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко, — К.:

Либідь, 2001. — 224 с.

7. *Єрмоленко С.Я.* Нариси з української словесності: (Стилістика та культура мови). — К.: Довіра, 1999. — 431 с.

8. *Єрмоленко С.Я.* Синтаксис і стилістична семантика. — К.: Наук. думка, 1982. — 204 с.

9. *Коваль А.П.* Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. — К.: Вища шк., 1972. — 223 с.

10. *Коваль А.П.* Науковий стиль сучасної української мови. — К.: Вид-во КДУ, 1970. — 306 с.

11. *Курбатов Х.Р.* О стиле письменной обиходно-профессиональной речи // Проблемы функционирования языка и специфики речевых разновидностей: межвуз. сб. науч. трудов. — Пермь, 1985. — С. 162 — 167.

12. *Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М.* Стилістика української мови: підручник / За ред. Л.І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. — 462 с.

13. Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови / С.Я. Єрмоленко, Г.М. Колесник, К.В. Ленець та ін.; за ред. В.М. Русанівського. — К.: Наук. думка, 1977. — 237 с.

14. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 20: Теория литературного языка в работах ученых ЧССР / Под ред. Кондрашова Н.А. — М.: Прогресс, 1988. — 319 с.

15. *Пилинський М.М.* Розмовна лексика в писемних стилях сучасної української літературної мови. // Взаємодія усних і писемних стилів мови. — К.: Наук. думка, 1982. — С 28-67.

16. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Под ред М.Н. Кожинной; чл. редкол.: Е.А. Баженова, М.П. Котюрова, А.П. Сквородников. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Флинта: Наука, 2006. — 696 с.

17. *Тараненко О.О.* Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови // Мовознавство. — 2002. — №4–5. — С. 33 — 39

18. Українська лінгвостилістика ХХ — початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела / За ред. д-ра філол. наук, проф. С.Я. Єрмоленко. — К.: Грамота, 2007. — 358 с.
19. Українська мова: Енциклопедія / голова редкол. В.М. Русанівський. — [вид. 3-тє, зі змінами і доп.]. — К.: “Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана”, 2007. — 856 с.
20. Усне побутове літературне мовлення. — К.: Наук. думка, 1970. — 204 с.
21. *Филин Ф.П.* О структуре современного русского литературного языка // Вопросы языкознания. — 1973. — 2. — С. 3 — 12.
22. *Франко З.Т.* Стилї усного мовлення // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення. — К.: Наук. думка, 1965. — С. 165 — 190.
23. *Чемеркін С.Г.* Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. — К., 2009. — 240 с.
- Svitlana Vybyk (Kyiv)*